

Список використаних джерел

1. Михайленко О. Р. Прокуратура України: підручник / О. Р. Михайленко. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 336 с.

2. Висновок Венеціанської комісії № 292/2004 від 12 жовтня 2004 р. щодо проекту Закону України «Про внесення змін до закону України «Про прокуратуру» // Перспективи реформи кримінального процесу: Реформування прокуратури. Матеріали міжнародної конференції 18 травня 2010 р. (за підтримки Уряду США, у співробітництві з Радою Європи та Венеціанською комісією). – К., Україна, 2010. – 60 с.

3. Експертний висновок щодо Закону України «Про прокуратуру». Звіт Генрі Брука, лорда Слінн оф Хедлі, Президента Фонду Європейського права від 25 вересня 2009 р. // Перспективи реформи кримінального процесу: Реформування прокуратури: Матеріали міжнародної конференції 18 травня 2010 р. (за підтримки Уряду США, у співробітництві з Радою Європи та Венеціанською комісією). – К., Україна, 2010. – 60 с.

*Клочуряк С. С.,
здобувач кафедри досудового розслідування
Національної академії внутрішніх справ*

ФІКСАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІДУВАННЯ

Повнота і об'єктивність проведення освідування як слідчої дії, спрямованої на встановлення особливих прикмет на тілі живої особи, повною мірою залежить від обраних засобів фіксації одержаних результатів. Від того, як якісно буде складено протокол та застосовано додаткові засоби фіксації, повною мірою залежить використання у доказуванні одержаних результатів.

При складанні протоколу як основного засобу фіксації слідчий керується насамперед, вимогами ст. 85 КПК України, де визначається зміст протоколу

слідчої дії. Разом з тим, освідування – це досить специфічна слідча дія, оскільки при її проведенні мають бути зафіксовані як особливі прикмети загального характеру (колір волосся, родимі плями, татуювання), так і ті з них, фіксація яких передбачає наявність медичних знань (відсутність частини певного органу, аномалії та каліцтва). Тож у цьому випадку рекомендується запросити для участі у освідуванні судово-медичного експерта чи лікаря або доручити їм проведення цієї слідчої дії.

Особливі прикмети, локалізовані на тілі освідуваної особи, враховуючи ступінь їх виразу, встановлюються шляхом ретельного дослідження тіла при достатньому освітленні. Під час освідування використовується, як правило, природне освітлення або джерело, що повною мірою забезпечує яскраве безтіньове освітлення. Перевага такого освітлення полягає в його рівномірності, що дозволяє уникнути виникнення різких світлових контрастів, наявність яких перешкоджає виявленню особливих прикмет та їх належному описанню.

Виявлення особливих прикмет, як правило, не потребує застосування складних засобів криміналістичної техніки, оскільки вони достатньо виражені й часто розташовані на ділянках тіла, де їх можна без особливих складностей виявити і описати. Проте, для роботи з маленькими об'єктами чи їх частинами (наприклад, фрагментом бородавки чи шраму) можуть знадобитися оптичні та аналітичні засоби – збільшувальне скло та лінійка чи транспортир. Допоможе у правильній фіксації таких особливих прикмет косонаправлене освітлення, завдяки якому можна знайти особливості виявлених на тілі об'єктів та зафіксувати їх у протоколі.

Для виявлення слідів опіку, опалення, слідів, які виникли від впливу кислот, лужних розчинів або застосування різноманітних речовин, що використовуються для знищення особливих прикмет, які раніше були на тілі, застосовуються більш складні засоби криміналістичної техніки (ультрафіолетові чи інфрачервоні промені невидимої частини спектра). Завдяки цим засобам у процесі освідування існує можливість виявити сліди-нашарування, утворені рідкою речовиною при її незначній концентрації, а

також поверхневі сліди, що піддавалися знищенню або спробі знищення. Подальше дослідження таких слідів, у тому числі при проведенні судово-медичної експертизи, надає можливість орієнтовно визначити речовину, яка утворила слід, залежно від кольору і інтенсивності світіння.

Важливим завданням слідчого є об'єктивна фіксація одержаних при огляді тіла живої людини результатів у протоколі освідування. Детальному описанню підлягають локалізація виявлених особливих прикмет, їх вид і характер, розміри, колір, направленість щодо частин тіла людини, зміст, якщо йдеться про пірсинг або татуювання тощо.

Найбільш універсальним додатковим засобом фіксації є фотозйомка. Її використання дозволяє долучити до протоколу освідування фототаблицю з наочною ілюстрацією розташування і сутністю особливих прикмет, описаних у протоколі. При фіксації мікрослідів використовується мікрофотозйомка. У цьому плані фотозйомка видається більш оптимальним засобом фіксації, аніж відеозйомка, оскільки для демонстрації одержаних при її використанні результатів необхідне спеціальне обладнання (касети, відеокамери, монітори), яких може не бути у суді.

Особливі прикмети та сліди-нашарування у вигляді плям, утворені різноманітними речовинами, та інші виявлені сліди можна зафіксувати за допомогою замальовки, відмітивши їх контури, взаєморозташування, відстань між ними.

За загальним правилом, виявлені сліди мають бути вилучені для їх подальшого дослідження. Однак, до тіла живої людини, на якому при проведенні освідування виявлені особливі прикмети, дане положення не є повною мірою прийнятним. Вилучення виявлених при освідуванні об'єктів здійснюється лише за умови, коли не виникає порушень цілісності тіла людини. В інших випадках встановлені на тілі особливі прикмети з максимальною повнотою фіксуються у протоколі слідчої дії, а також за допомогою додаткових засобів фіксації, що наочно ілюструють одержані при освідуванні результати. При цьому, якщо особливі прикмети або тілесні ушкодження розташовуються

на прихованих одягом ділянках тіла, фіксувати їх потрібно, по можливості, уникаючи фотозйомку освідуваної особи в оголеному вигляді. Така фіксація, незалежно від того, що освідування належить до заходів процесуального примусу, повинна відповідати принципу етичності, не принижувати честь та гідність особи, яка підлягає освідуванню. З метою дотримання цього важливого положення процесуальним законом передбачена можливість альтернативного, на розсуд слідчого, запрошення понятих.

Враховуючи особливий об'єкт освідування – тіло живої людини, а також складність дій, спрямованих на виявлення, фіксацію та вилучення виявлених особливих прикмет, результати проведення цієї слідчої дії будуть більш якісними і повними за наявності можливості консультування зі спеціалістами. Саме вони нададуть слідчому допомогу у попередньому вивченні встановлених особливих прикмет, у визначенні і формулюванні питань, необхідних для їх подальшого дослідження.

Належна фіксація ходу та результатів проведення освідування передбачена процесуальною формою і є запорукою використання у подальшому розслідуванні доказів, здобутих при проведенні цієї самобутньої та специфічної слідчої дії.

*Мінаєва В. В.,
студентка 5-го курсу
факультету правничих наук НаУКМА*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СЛІДЧОГО

Слідчий як посадова особа виконує важливу процесуальну функцію розслідування кримінальних справ, однак його процесуальний статус залишається нечітко визначеним у чинному КПК України.

Натомість у ст. 38 КПК Російської Федерації закріплено статус слідчого у кримінальному судочинстві, відповідно до якого слідчим є посадова особа, яка